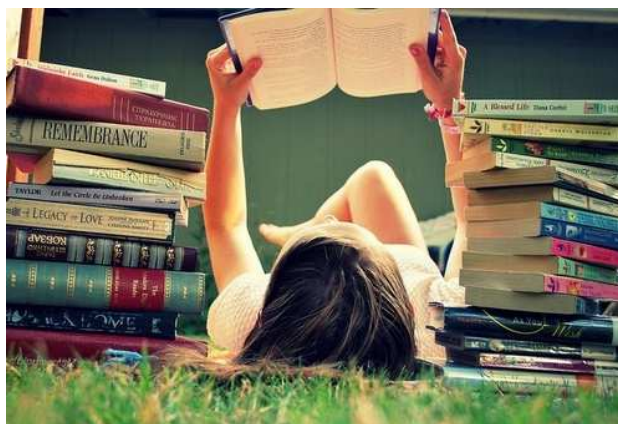

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

POMEN BRANJA

RAZISKOVALNA NALOGA

Področje: slovenski jezik

AVTORICE

Lana Kolar

Neža Mastnak

Neža Vrečko

MENTORICA

Jožica Novak

Šentjur, 2017

Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur

POMEN BRANJA

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICE:

Neža Mastnak, 9.b

Lana Kolar, 9.b

Neža Vrečko, 9.b

MENTORICA:

Jožica Novak,

prof. ped. in zgo.

Mestna občina Celje

Mladi za Celje, 2017

KAZALO:

1	POVZETEK.....	5
2	UVOD.....	7
2.1	NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE.....	7
2.2	HIPOTEZE.....	7
2.3	METODE DELA.....	8
3	TEORETIČNI DEL.....	9
3.1	KAJ JE BRANJE?	9
3.2	BRALNI RAZVOJ (po Challovi).....	9
3.3	BRANJE V DRUŽINI.....	11
3.4	BRALNA ZNAČKA KOT SPODBUDA ZA BRANJE	11
3.5	POMEN BRANJA ZA USPEŠNO UČENJE.....	12
3.6	POVEZANOST BRANJA, BRALNEGA RAZUMEVANJA IN BESEDNEGA ZAKLADA.....	13
3.7	ALI DEKLETA RES RAJE BEREJO KOT FANTJE?.....	14
4	EMPIRIČNI DEL	15
4.1	ANKETNI VPRAŠALNIK.....	15
4.2	ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA UČENCE	16
4.3	ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA UČENCE BRALCE IN UČENCE NEBRALCE IN NJIHOVE STARŠE.....	23
4.4	ANALIZA BRALNEGA EKSPERIMENTA.....	26
4.5	ANALIZA BRALNE ZNAČKE	29
4.6	INTERVJU Z UČITELJICO SLOVENŠČINE.....	30
5	RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK.....	31
6	VIRI IN LITERATURA.....	34
7	PRILOGE.....	36
	Priloga 1: Anketni vprašalnik za učence	36
	Priloga 2: Anketni vprašalnik za starše	38
	Priloga 3: Soglasje staršev.....	40
	Priloga 4: Vprašanja za intervju z učiteljico slovenščine	41
	Priloga 5: Primer bralnega testa.....	42

KAZALO FOTOGRAFIJ, TABEL, GRAFOV

FOTOGRAFIJA

Fotografija 1: Naslovna stran Dostopno na naslovu: http://postgradbookclub.tumblr.com/	1
---	---

TABELE

Tabela 1: Anketirani učenci glede na spol in razred	14
Tabela 2: Rezultati bralnega eksperimenta	25
Tabela 3: Pregled opravljene bralne značke v preteklih treh šolskih letih	27

GRAFI

Graf 1: Odnos do branja	15
Graf 2: Število prebranih knjig na leto	15
Graf 3: Oseba, ki je navdušila za branje pri različno motiviranih za branje	16
Graf 4: Spodbuda družine pri različno motiviranih za branje	16
Graf 5: Navade branja staršev pri različno motiviranih za branje	17
Graf 6: Prebrane knjige za domače branje	17
Graf 7: Opravljanje bralne značke	18
Graf 8: Branje v prostem času	18
Graf 9: Mnenje o branju	19
Graf 10: Besedni zaklad	19
Graf 11: Težave pri pisanju spisov pri slovenščini	20
Graf 12: Vpliv branja na učni uspeh	20
Graf 13: Primerjava v številu prebranih knjig.....	21
Graf 14: Primerjava v spodbujanju branja.....	21
Graf 15: Primerjava branja za domače branje.....	21
Graf 16: Primerjava opravljanja bralne značke.....	22
Graf 17: Primerjava branja v prostem času.....	22
Graf 18: Primerjava mnenja o besednem zakladu.....	22
Graf 19: Primerjava težav pri pisanju spisov.....	23
Graf 20: Primerjava vpliva branja na učni uspeh v OŠ.....	23
Graf 21: Primerjava učnega uspeha v OŠ.....	23

1 POVZETEK

Naslov naloge: Pomen branja

Avtorice: Lana Kolar, Neža Mastnak, Neža Vrečko

Šola: Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur

Mentorica: Jožica Novak, prof. ped. in zgo., OŠ Franja Malgaja Šentjur

Branje je pomembno, saj ga človek potrebuje na vsakem koraku. V teoretičnem delu raziskovalne naloge smo pisali o razvoju branja, pomenu branja v družini, bralni znački kot spodbudi za branje, pomenu branja pri uspešnem učenju, povezanosti bralnega razumevanja in besednega zaklada ter razliki v branju med spoloma.

Analiza ankete je pokazala, da dekleta raje berejo kot fantje, ter da imajo tisti, ki radi berejo, v družini več bralnih spodbud kot tisti, ki ne berejo radi. Analizi bralnega eksperimenta in anketnega vprašalnika sta pokazali, da je besedni zaklad povezan z branjem, ter da hitro in tekoče branje vplivata na uspešnost reševanja nalog.

Ključne besede: branje, pomen branja, raziskava, bralni eksperiment

ABSTRACT

Title: The importance of reading

Authors: Lana Kolar, Neža Mastnak, Neža Vrečko

School: Franjo Malgaj Primary School, Šentjur

Mentor: Jožica Novak, pedagogy and history teacher, Franjo Malgaj Primary School, Šentjur

Reading is important as it is a vital part of human life. In the theoretical part we present the development of reading, the importance of early reading within the family, the reading badge as a means of encouragement for reading, the impact of reading on successful learning, the connection between reading comprehension and personal vocabulary and the differences in reading habits between the sexes.

The analysis of the survey has shown that girls prefer reading. Additionally, students who are fond of reading receive more support from the family compared to students who are not. The analyses of the reading experiment and the survey have shown the connection between personal vocabulary and reading, as well as that fast and fluent reading has impact on problem solving success.

Keywords: reading, the importance of reading, research, reading experiment.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se naši mentorici, učiteljici Jožici Novak, ki nas je spodbujala k raziskovanju, usmerjala pri idejah in pri pisanju raziskovalne naloge ter knjižničarki in učiteljici slovenščine Simoni Fridl, ki je nalogo jezikovno pregledala in odpravila naše slovnične napake.

Učiteljici Alenki Kalan se zahvaljujemo za prevod Povzetka v angleški jezik. Hvala tudi učiteljici Simoni Zorko za intervju.

Zahvaljujemo se izbranim učencem, ki so zavzeto sodelovali pri eksperimentalnem delu, in staršem, ki so podpisali dovoljenja za eksperiment ter rešili ankete.

Hvala ravnatelju Marjanu Gradišniku, ki podpira raziskovalno delo. Zahvaljujemo se tudi našim staršem, ki so nas pri vsem tem spodbujali in nam bili v oporo.

2 UVOD

Branje je zelo pomembno, saj nas spremljana vsakem koraku. Branja se začnemo učiti že pred vstopom v šolo in je pomembno za nadaljnje učenje in učno uspešnost. Dobro usvojena tehnika branja pomeni tudi lažje učenje.

Opažamo, da večina učencev vse manj bere, k branju pa jih motivira kakšna nagrada. Takšna oblika motivacije ima kratkotrajen učinek, zato je pomembno, da učenci razumejo pravi pomen branja knjig in začnejo uživati v branju zaradi lastnega interesa in radovednosti.

Za spodbujanje branja so odgovorni tako učitelji kot starši, ki so na prvem mestu in imajo ključno vlogo pri razvoju uspešnega bralca, saj če oni nimajo pozitivnega odnosa do branja, ga tudi otrok ne bo imel. Samo dobro branje pomeni tudi uspešno učenje.

2.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Namen naše raziskovalne naloge je:

- opozoriti na pomen branja pri uspešnem učenju,
- ugotoviti razlike med tistimi, ki radi berejo, in tistimi, ki ne berejo radi,
- raziskati pomen bralne značke pri osnovnošolcih.

2.2 HIPOTEZE

Pred raziskovalnim delom smo si postavili naslednje hipoteze:

1. Dekleta berejo raje kot fantje.
2. Tisti, ki radi berejo, imajo v družini več bralnih spodbud, kot tisti, ki ne berejo radi.
3. Dobro osvojena tehnika branja vpliva na rezultate učenja.
4. Z branjem je povezan besedni zaklad.
5. Na predmetni stopnji začne branje upadati. Upada tudi delež učencev, ki opravijo bralno značko.

2.3 METODE DE LA

Pri raziskovalnem delu smo uporabili naslednje metode dela:

- metoda dela z literaturo (Pregledali smo knjige na temo branja.),
- postavitev hipotez (Hipoteze smo postavili s pomočjo literature, odgovorov naših anketirancev in naših predvidevanj.),
- anketni vprašalnik za učence (Učence smo povprašali o njihovih bralnih navadah.),
- anketni vprašalnik za starše (Starše izbranih učencev smo povprašali o njihovih bralnih navadah.),
- analiza anketnega vprašalnika,
- intervju z učiteljico slovenščine,
- bralni eksperiment (Z izbranimi učenci smo preverjali hitrost branja, razumevanja besedila in besedišča.),
- preverjanje hipotez.

3 TEORETIČNI DEL

3.1 KAJ JE BRANJE?

Brati pomeni razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede (SSKJ, <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D4997>).

Pečjak navaja definicijo branja iz Pedagoške enciklopedije (1989) »Branje pomeni prepoznavati črke (grafeme) v pisani ali tiskani obliki (ki jih izgovarjamo ali ne), prehajanje z očmi čez to, kar je napisano ali natiskano, sprejemati informacije (sporočila) iz besedila, prenesti znake pisanega jezika v slušne znake (znake govorjenega jezika). Branje je komunikacijski proces, v katerem besedilo prenaša sporočilo, bralec pa ga sprejema. Pogoji odvijanje komunikacijskega procesa pa je skupna koda oz. usklajenost bralčeve kode in kode besedila.«

3.2 BRALNI RAZVOJ (po Chalovi)

Številni avtorji pri opredelitvah bralnega razvoja izhajajo iz Piagetove teorije kognitivnega razvoja. Prehodi na višje stopnje so pogojeni s kognitivnim razvojem posameznika, ki je eden od pogojev za prehod na višjo stopnjo bralnega razvoja. Iz Piagetove teorije kognitivnega razvoja je izhajala tudi Chalova.

Bralni stadiji si sledijo v logičnem zaporedju. Nobenega izmed njih ni mogoče preskočiti. Napredovanje je odvisno od kognitivnega razvoja in vpliva okolja. Model vsebuje šest stadijev.

Stadij 0 – predbralno obdobje (priprava na branje), od rojstva do 6. leta

Ta stopnja traja najdlje in je čas največjih sprememb v otrokovih bralnih oziroma predbralnih sposobnostih. Otrok zaradi vpliva okolja, v katerem živi, pridobiva znanja o črkah, besedah in knjigah ter spoznava različne vidike jezika in naravo besed (in sicer tako, da jih lahko razčlenjuje, spaja ter z različnimi glasovi in deli besed ustvarja nove itn.). Pri pet- do sedemletnih otrocih se tako pojavi metajezikovno zavedanje. Po drugi strani pa se v tem obdobju razvijajo še nekatere sposobnosti, ki so pomembne za branje, še posebej zaznavne sposobnosti (tj. vidnega in slušnega razločevanja).

Stadij 1 – obdobje začetnega branja ali dekodiranja, starost od 6 do 7 let

Otroci se v tem obdobju naučijo vseh črk in glasov ter ponotranjijo kognitivno znanje o jeziku (tj. znajo prepoznati napako). Dokončno naj bi razvili vidno razločevanje, delno pa tudi slušnega. V tem obdobju gredo skozi tri faze. Najprej so bolj pozorni na pomen besed kot na obliko, zato so pri branju lahko natančni (npr. preberejo besedo, ki sicer pomensko ustreza sobesedilu, vendar ni prava). Kasneje postanejo bolj pozorni na grafično podobo besed, v tretji fazi pa naj bi prišlo do sinteze obojega – otroci berejo gladko in natančno.

Stadij 2 – utrjevanje spretnosti branja (tekoče branje), starost od 7 do 8 let

Ta stopnja ni namenjena pridobivanju novih informacij, temveč utrjevanju tistega, kar smo se naučili na prejšnji stopnji. Učenec se torej uri v hitri in natančni prepoznavi črk in besed ter izboljšuje bralno tehniko, da bi ponotranjil spretnost dekodiranja oziroma avtomatiziral tehniko branja. Ko dekodiranje postane avtomatično, se več pozornosti nameni višjim ravнем razumevanja in predelave besedila. Do avtomatizacije pride z veliko vaje in ponavljanja. Otrok naj bi v tem obdobju bral znane knjige z veliko slikovnega gradiva, iz katere ga že delno prepozna vsebino.

Stadij 3 – branje za učenje (odkrivanje pomena), starost od 9 do 14 let

Na tej stopnji z branjem pridobivamo nove informacije. Bolj kot izgovorjava postanejo pomembni pojmi in informacije. Branje postane sredstvo za pridobivanje znanja, torej branje za učenje. Vendar pa učenec besedilo še vedno presoja samo iz enega vidika. Na začetku pogled na informacije iz besedila izraža z vidika avtorja in jih sprejema relativno nekritično. Kasneje je že sposoben vzpostaviti razmerje do besedila, analizirati, sintetizirati in se kritično odzvati na prebrana stališča.

Stadij 4 – večstranski pogled na prebrano (odnosi in stališča), od 14 do 18 let

Bralec v tem obdobju zaradi znanja, pridobljenega v času šolanja, in dosežene stopnje v spoznavnem razvoju sprejema, primerja in presoja prebrano ne samo z enega temveč več zornih kotov.

Stadij 5 – konstrukcija in rekonstrukcija – pogled na svet, od 18. leta naprej

Konstruktivnost je glavna značilnost te stopnje. Bralec sam izgrajuje svoj sistem znanja s pomočjo višjih miselnih procesov (tj. analize, sinteze in vrednotenja). Pristop

k branju postane selektiven in fleksibilen. Branje je učinkovito zaradi širokega splošnega znanja in specifičnega znanja na področju, o katerem beremo. Z abstrakcijo in generalizacijo lahko bralec oblikuje lastno stališče do stališča drugih (Pečjak, 1999).

3.3 BRANJE V DRUŽINI

Branje otroku je vse od zgodnjega otroštva ključno za njegov vsestranski razvoj, saj spodbuja razvoj možganov, otrok pa tako pridobiva znanje o svetu. Če starši berejo skupaj z otroki, to odločno vpliva na otrokov razvoj njegove bralne pismenosti, kasnejše uspešno učenje in bogastvo besednega zaklada. Pri družinskem branju sta dragocena toplina in zaupanje, ki krepi čustvene vezi. Otroci kasneje lažje berejo, če so jim starši v prvih treh letih življenja brali. Albert Einstein je dejal: »Če želimo imeti pametne otroke, jim berimo pravljice, in če bi želeli imeti še bolj pametne otroke, jim berimo še več pravljic.« Otroku je priporočljivo brati v maternem jeziku, saj se z njim lažje izražamo in smo bolj sproščeni. Če sta materna jezika staršev različna, naj otroku vsak bere v svojem. Otrok se s poslušanjem branja uči knjižnega jezika in spozna, da za sporazumevanje uporabljamo tako pogovorni kot knjižni jezik. Z branjem ni nikoli začeti prezgodaj. Vsekakor je za to čas že takoj po rojstvu. Začnemo s prstnimi igrami, izštevankami, uspavankami ipd., pri šestih mesecih pa mu damo prvo knjigo, ki vsebuje veliko slik in malo besedila. Otroka k branju ne smemo siliti, saj bo tako dobil odpor. Pomembno je, da se z otrokom pogovorimo o prebranem, da preverimo, ali otrok sledi branju ter ga tako spodbujamo, da si ustvarja lastno mnenje do vsebine ter se uči prepoznavati in izražati čustva.

3.4 BRALNA ZNAČKA KOT SPODBUDA ZA BRANJE

Bralna značka je gibanje, ki otroke in mlade spodbuja k branju. Spodbuja prostovoljno branje v prostem času. Ves čas se razvija kot dopolnilo k pouku slovenskega jezika in književnosti. Kot obšolska/interesna dejavnost je lahko svobodnejša, bližja otrokom in mladim in tako uspešnejša pri oblikovanju bralcev za vse življenje. Prizadeva si, da bi se dvignila bralna pismenost posameznikov in družbe v celoti. Bralna značka se najbolj množično dogaja na osnovnih šolah v Sloveniji. V tovrstno branje se vključuje kar 72 % osnovnošolcev. V zadnjih dvajsetih letih se po slovenskih vrtcih in splošnih knjižnicah zelo širi predšolska bralna značka,

ki spodbuja predvsem starše, da berejo svojim otrokom v predšolskem obdobju. Za bralno značko berejo tudi slovenski otroci v slovenskem zamejstvu in na nekaterih območjih v slovenskem izseljenskem prostoru. Ocenjujemo, da v vseh programih vsako leto sodeluje več kot 140.000 otrok, ki berejo slovenske knjige. Vodi jih več kot 6.400 mentorjev (učiteljev, vzgojiteljev in knjižničarjev). Njen cilj je, da bo učenec rad bral, da bo imel do književnosti naklonjeno vrednostno razmerje in da mu bo branje predstavljalo vir estetskega užitka. Ima več kot 50-letno tradicijo in se posodablja po okusu in potrebah sodobne mladine ter povezuje z vsemi prizadevanji za branje v Sloveniji. Znak bralne značke je Ostržek, osrednji program za osnovno šolo pa je S knjigo v svet. Bralno značko sta po češkem zgledu osnovala ravnatelj osnovne šole na Prevaljah, pisatelj Leopold Suhodolčan, in profesor slovenščine na tej šoli, Stanko Kotnik (<http://www.bralnaznacka.si/index.php?Stran=9>).

Iz leta v leto število bralcev upada. Tako je v letu 2013/14 v prvem razredu bralno značko opravilo 96,99 % učencev, do devetega razreda pa se je število močno zmanjšalo. V devetem razredu je bralno značko opravilo le še 40,94 % učencev.

3.5 POMEN BRANJA ZA USPEŠNO UČENJE

Mnogo učencev, ne samo v starosti osmih ali devetih let, ko se srečujemo z velikimi težavami pri branju, temveč tudi ob zaključku šolanja, izredno slabo bere in piše (Šubič, 1997, str. 115).

Dobro razvita bralna sposobnost omogoča prosti dostop do različnih podatkov oz. vsega znanja, do raznih oblik leposlovja in do sposobnosti obrambe pred manipulacijo z raznimi besedili, prispeva tudi k razvoju drugih jezikovnih zmožnosti, ki omogočajo uspešnejše delo in kakovostnejše življenje. V zadnjih letih je pomemben razvoj elektronskih komunikacijskih možnosti, ki pri mlajših generacijah pogosto manjšajo zanimanje za tiskano besedo ter povzročajo upadanje jezikovnih zmožnosti. Danes mladi zaradi sodobnih medijev ne razvijejo več zadostne sposobnosti za rokovanje zgolj z besednih gradivom: za poslušanje, branje in pisanje. Možgani, ki niso bili dovolj verbalno spodbujani in niso dobili potrebnih izkušenj v zgodnjih razvojnih stopnjah, se tudi ustrezno ne razvijajo. Zato so v nekaterih državah razvili programe, ki usposabljaajo starše za spodbujanje otrok k predšolskemu branju, o skupnem branju staršev in otrok v šolah. Ugotovili so, da je

razvoj bralne sposobnosti premosorazmeren s pozitivnim odnosom do knjige (Grosman, 1997).

Veliko učencev ne bere dovolj dobro, da bi res uživali v branju, dobri bralci pa so lahko le tisti, ki veliko berejo (Hanuš, 1997, str. 42). Kdor veliko bere, ima možnost segati po najrazličnejših delih, ta bo razvil bralne veščine in s tem vzljubil branje. Branje je še vedno, kljub najrazličnejšim medijem, ki nas obkrožajo, eden odločilnih dejavnikov otrokove uspešnosti v šoli (Hanuš, 1997, str. 46). Spretnost branja je v življenju zelo pomembna. Številnim odraslim povzroča težave branje navodil, izpopolnjevanje obrazcev in pisanje prošenj.

Študije kažejo na pomemben učinek bralnega razumevanja na učno uspešnost posameznika. (Količ-Vehovec, Pečjak, idr. 2008). Avtorice so ugotovile, da se bralno razumevanje učencev pomembno povezuje tudi s splošnim učnim uspehom.

Branje je zelo pomemben dejavnik pri izobraževanju. Nekateri so mnenja, da branju dolgujemo med 70 in 80 % naše izobrazbe (Sedmak, 1997).

Ob koncu tisočletja so slovenski učenci povprečno prebrali 30,9 knjig na leto (Sedmak, 1997, str. 53). Opaziti je nizek odstotek otrok, ki nič ne bere, 88 % jih bere do ene ure (Sedmak, 1997, str. 55). Dobro bere 55 % otrok (Sedmak, 1997, str. 57).

3.6 POVEZANOST BRANJA, BRALNEGA RAZUMEVANJA IN BESEDNEGA ZAKLADA

Pečjak (1991, str. 11) navaja, da glede na hitrost branja ločimo:

- počasne bralce (preberejo do 200 besed v minuti),
- srednje hitre bralce (preberejo od 200 do 400 besed v minuti),
- hitre bralce (preberejo od 400 do 600 besed v minuti).

Stopnjo bralnega razumevanja nam pove povzemanje oz. zaključevanje po branju. Pri izurjenih bralcih teče ta proces relativno avtomatično, mlajši in slabši bralci pa imajo pogoste težave in se morajo povzemanja naučiti. Za bralno razumevanje je pomembna tudi hitrost dekodiranja, hitrejši bralci namreč oblikujejo bolj natančno in celotno predstavo o prebranem kot počasnejši. Bralci, ki počasneje dekodirajo besede, iščejo pomen in bistvo povedi, medtem ko izurjeni bralci to počnejo v celotnem besedilu, kar vodi do boljšega razumevanja prebranega (Količ-Vehovec, Pečjak, idr. 2008).

Številne raziskave dokazujejo, da je besednjak eden najmočnejših pokazateljev bralnega razumevanja (Količ-Vehovec, Pečjak, idr. 2008).

Martina Picek v svoji raziskavi ugotavlja močno povezanost med branjem in skladijskimi zmožnostmi pri nadpovprečnih in podpovprečnih bralcih, medtem ko pri povprečnih ni tako. Učenci z boljšimi bralnimi sposobnostmi so napisali vsebinsko bolj zanimive in slogovno bolj razgibane spise. Vendar obstajajo tudi odstopanja (npr. nekdo z največjo efektivno hitrostjo branja je bil pri pisnem izdelku samo povprečen, nekdo s počasnim branjem in ne povsem uspešnim razumevanjem pa je bil dober pri pisanju spisa). Ugotovila je, da so dobri bralci dosegli bistveno boljše rezultate kot slabi bralci ter da so uporabljali več besednih vrst, ki kažejo na že razvitejšo skladijske in sporočevalne zmožnosti. Večinoma so dobri bralci napisali vsebinsko bolj zanimive in slogovno bolj razgibane spise (Picek, 1996/97).

3.7 ALI DEKLETA RES RAJE BEREJO KOT FANTJE?

Deklice so bile v raziskavi PIRLS 2001 (Doupona et al. 2003, Mullis et al., 2003) in raziskavi PIRLS 2006 (Doupona et al., 2007, Mullis e tal, 2007, Doupona in Brečko, 2006) boljše bralke od dečkov. Raziskava PISA kaže podobne rezultate glede primerjave branja fantov in deklet (OECD, 2010). Tudi v letu 2011 je bilo tako; deklice so v bralnem dosežku presegle dečke v skoraj vseh državah, vendar je treba poudariti, da razlike niso statistično pomembne (http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/PIRLS/PIRLS%202011/Poglavje%201_Primerjava%20bralnih%20dosezkov.pdf).

Največje razlike med spoloma so zabeležili v tem, da imajo dekleta pomembno višji interes za branje, ter izražajo tudi boljše počutje ob branju za šolo/učenje in se tudi čutijo bolj kompetentne za branje, razlagalna besedila se jim zdijo bolj zanimiva, pripovedna pa manj zahtevna kot fantom. (Količ-Vehovec, Pečjak, idr. 2008) Avtorice so ugotovile, da dekleta bolje povzemajo bistvo iz krajših tekstov ter so opremljene z boljšim poznavanjem učinkovitih bralnih strategij, ki omogočajo boljše bralno razumevanje.

4 EMPIRIČNI DEL

Potem ko smo proučili literaturo, smo si postavili hipoteze in razmišljali o načinu preverjanja hipotez.

Dogovorili smo se, da bomo hipoteze preverjali z anketnim vprašalnikom za učence (priloga 1), anketnim vprašalnikom za starše in učence (prilogi 2 in 3), analizo bralne značke, intervjujem z učiteljico slovenščine (priloga 4) ter bralnim eksperimentom (priloga 5).

Za izpeljavo bralnega eksperimenta smo s pomočjo knjižničarke in učiteljic slovenščine izbrali učence, ki radi berejo (v nadaljevanju: bralci) in tiste, ki ne berejo radi (v nadaljevanju: nebralci). V bralnem eksperimentu so sodelovali učenci od 6. do 9. razreda, iz vsakega razreda (paralelke) po 4 bralci in 4 nebralci. Za sodelovanje učencev v eksperimentu smo pridobili soglasje njihovih staršev.

4.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Z anketnim vprašalnikom smo želeli izvedeti, če se učenci zavedajo pomena branja, če radi berejo in kakšne so njihove bralne navade.

Anketa je obsegala 12 vprašanj zaprtega tipa, med njimi so bila 3 vprašanja z dopolnjevanjem odgovorov.

Učenci so reševali spletno anketo, narejeno na spletni strani www.1ka.si.

Tabela 1: Anketirani učenci glede na spol in razred

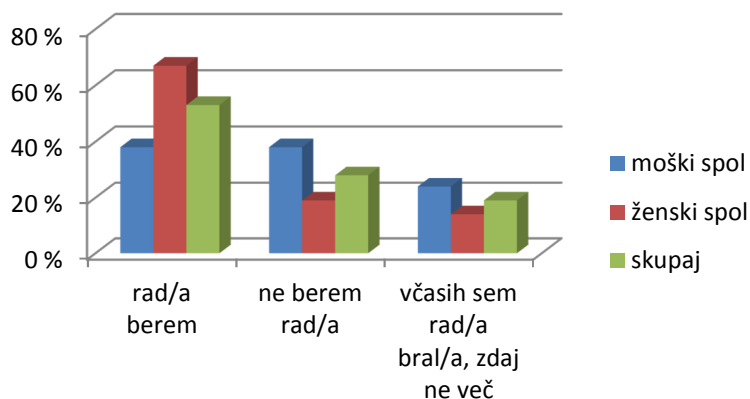
	Moški spol		Ženski spol		Skupaj	
	Število	%	število	%	število	%
6. razred	21	12	26	14	47	26
7. razred	18	10	21	12	39	22
8. razred	29	16	16	9	45	25
9. razred	25	14	23	13	48	27
Skupaj	93	52	86	48	179	100

Anketo je rešilo 179 učencev od šestega do devetega razreda, med njimi je bilo 52 % fantov in 48 % deklet.

4.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA UČENCE

1. Ali rad/a bereš?

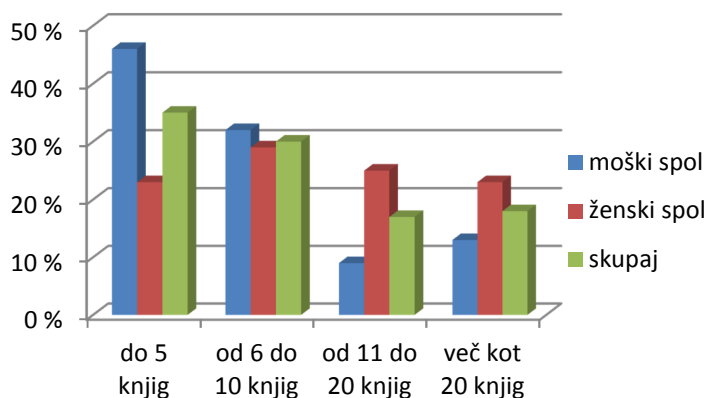
Graf 1: Odnos do branja

Med dekleti je kar 63 takih, ki rade berejo in le 17 takih, ki ne. Med fanti pa je 32 tistih, ki radi, in 33 tistih, ki ne berejo radi. Skupno je 95 učencev odgovorilo, da radi berejo, 50, da ne berejo radi, 34 pa je takih, ki so včasih raje brali kot sedaj. Branje med fanti bolj upada, saj je takih, ki so včasih radi brali, sedaj pa ne več, 24 %. Med dekleti je takšnih 14 %.

2. Koliko knjig prebereš na leto?

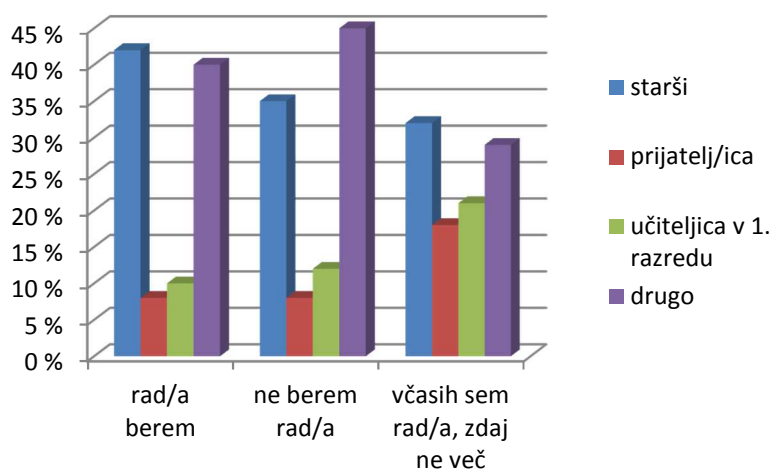
Graf 2: Število prebranih knjig na leto

Dobra tretjina učencev prebere do 5 knjig na leto, slaba tretjina pa od 6 do 10. Več kot 20 knjig prebere slaba petina. Če primerjamo fante in dekleta, skoraj polovica fantov prebere do 5 knjig na leto, medtem ko je takih deklet samo 23 odstotkov. Med tistimi, ki ne berejo radi, je kar 76 % takih, ki prebere do 5 knjig na leto.

3. Kdo te je navdušil za branje?

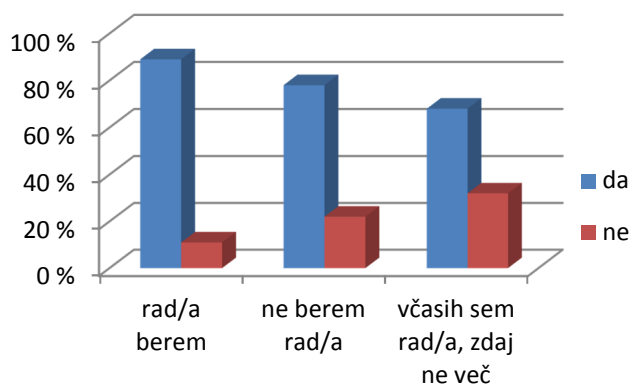
Graf 3: Oseba, ki je navdušila za branje pri različno motiviranih za branje

Približno dve petini anketiranih učencev so za branje navdušili starši, v enakem deležu pa so navajali druge: ostale pedagoške delavce, navdušili so se sami ali so jih navdušile knjige, drugi družinski člani..., desetino so navdušili prijatelji, 13 % pa učitelj/ica v 1. razredu. Večji delež učencev, ki radi berejo, so navdušili starši.

4. Ali te tvoji starši, stari starši ali sorodniki spodbujajo k branju?

Graf 4: Spodbuda družine pri različno motiviranih za branje

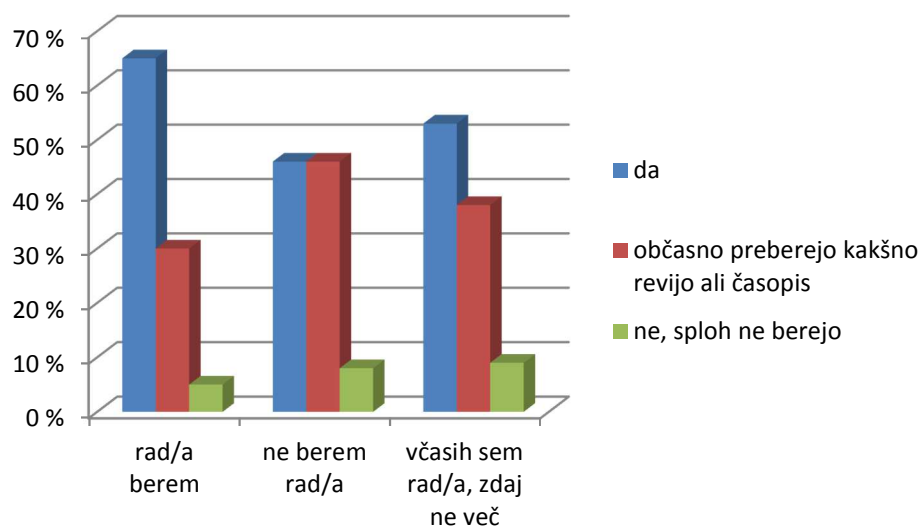

147 anketiranih učencev je k branju spodbujenih s strani družine, 32 pa jih ni. Spodbujeni so tako, da jim kupujejo knjige, jih vozijo v knjižnico, prigovarjajo k učenju, tudi ostali družinski člani berejo.

Tisti, ki radi berejo, so bolj spodbujeni s strani družine.

5. Ali tudi tvoji starši radi berejo?

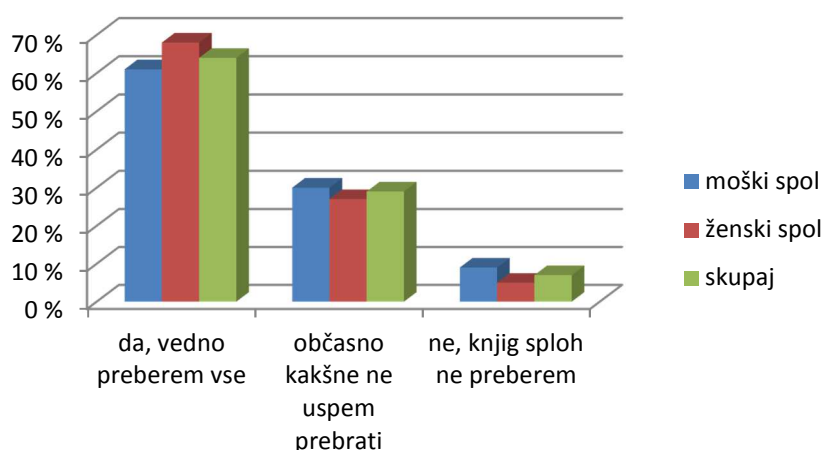
Graf 5: Navade branja staršev pri različno motiviranih za branje

99 staršev anketiranih učencev rado bere, 69 jih občasno prebere kakšno revijo ali časopis, 11 pa jih sploh ne bere. 65 % staršev tistih, ki radi berejo, tudi bere, medtem, ko je takih staršev pri tistih, ki ne berejo radi, 46 %.

6. Ali prebereš knjige za domače branje?

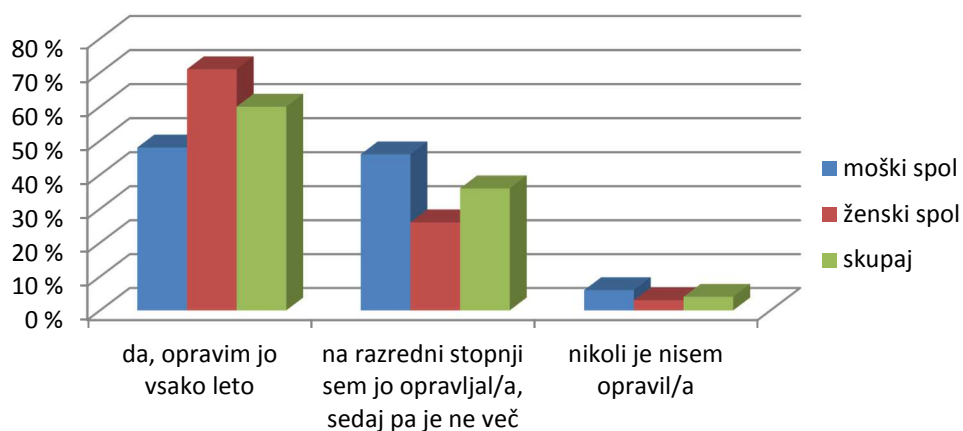
Graf 6: Prebrane knjige za domače branje

64 % učencev vedno prebere vse knjige za domače branje, 29 % občasno kakšne ne uspe prebrati, 7 % pa knjig ne prebere. Dekleta v večji meri preberejo knjige, ki so predpisane za domače branje.

7. Ali redno opravljaš bralno značko?

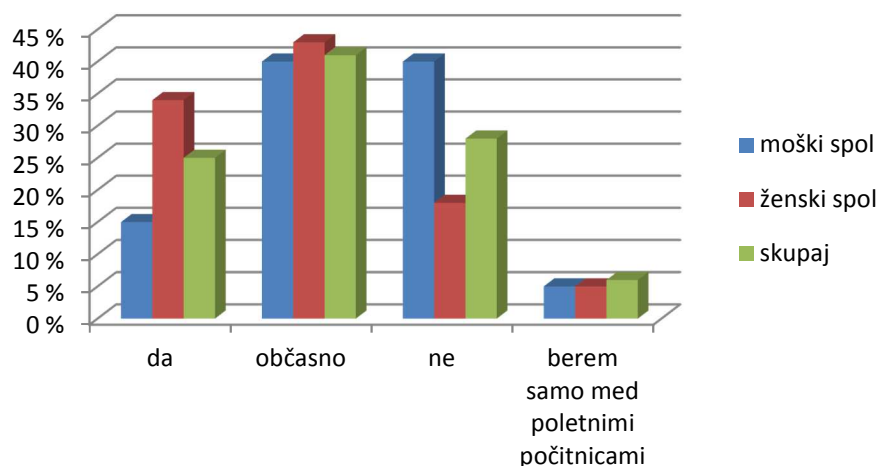
Graf 7: Opravljanje bralne značke

60 % anketiranih učencev opravi bralno značko vsako leto. Dobra tretjina jo je opravljal/a na razredni stopnji, sedaj pa ne več. Dekleta v večji meri opravijo bralno značko vsako leto, pri fantih pa je zanimanje za bralno značko na predmetni stopnji zelo upadlo.

8. Ali bereš tudi v prostem času?

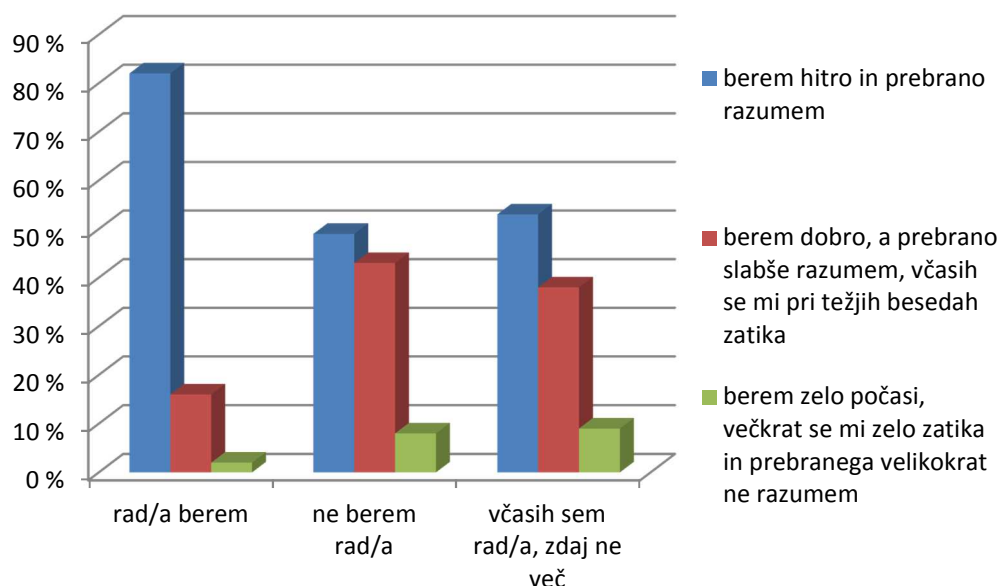
Graf 8: Branje v prostem času

44 anketiranih učencev bere v prostem času, 74 občasno, 51 jih v prostem času ne bere, 10 pa jih bere samo med poletnimi počitnicami. Spet se pojavlja velika razlika med fanti in dekleti, saj v prostem času bere kar 32 deklet in le 12 fantov, ne bere pa samo 16 deklet in kar 35 fantov.

9. Kaj meniš o svojem branju?

Graf 9: Mnenje o branju

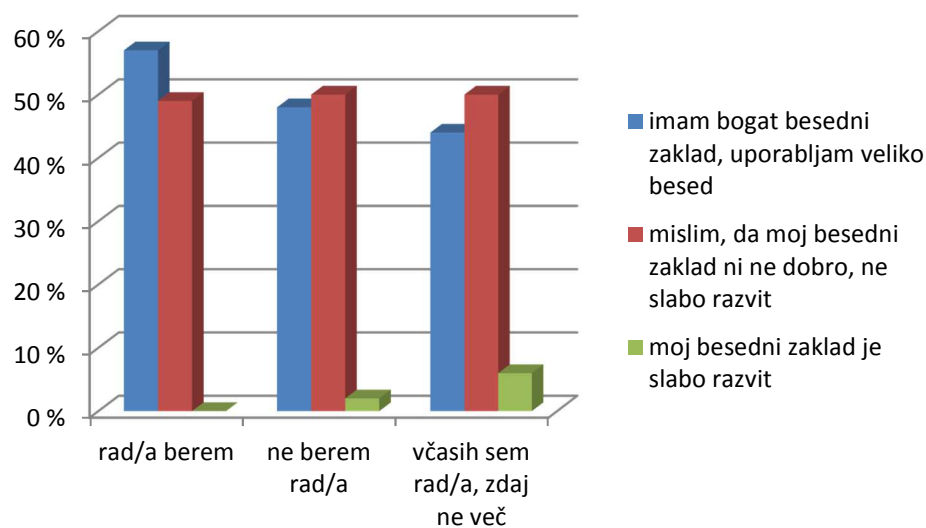

120 učencev meni, da berejo hitro in prebrano razumejo, 50, da berejo dobro, 9 učencev meni, da berejo počasi.

Kar 80 % učencev, ki radi berejo, berejo hitro in prebrano razumejo, medtem ko je takih pri učencih, ki ne berejo radi, slaba polovica.

10. Kaj meniš o svojem besednem zakladu?

Graf 10: Besedni zaklad

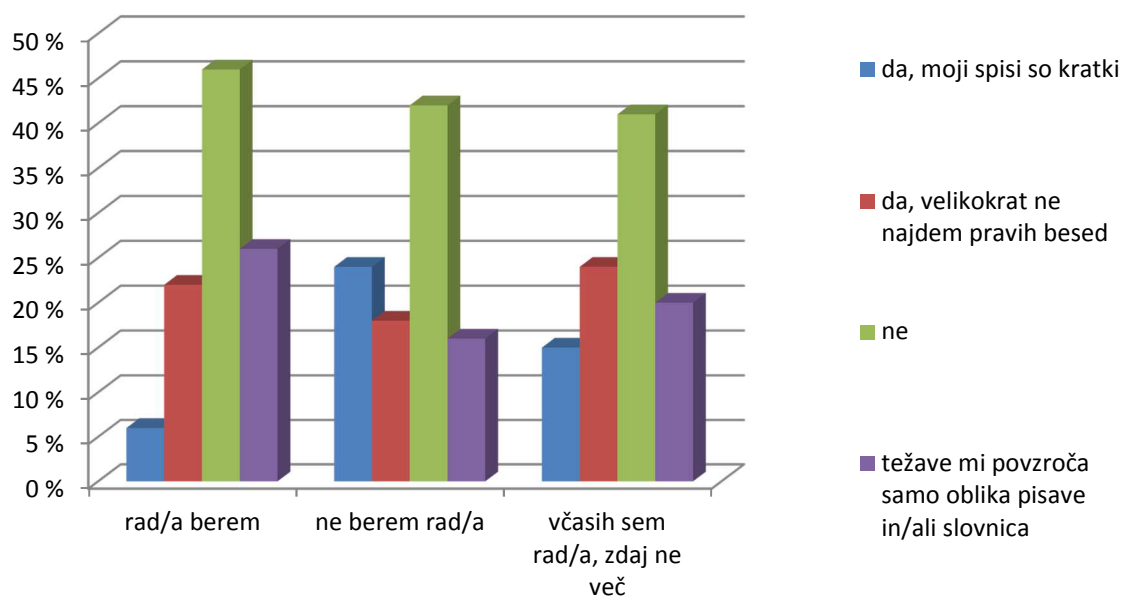

Skoraj polovica anketiranih meni, da imajo bogat besedni zaklad, v enakem deležu mislijo, da njihov besedni zaklad ni ne dobro in ne slabo razvit, 3 učenci pa menijo, da je njihov besedni zaklad slabo razvit.

Več kot polovica učencev, ki radi berejo, imajo bogat besedni zaklad.

11. Ali imaš težave pri pisanju spisov pri slovenščini?

Graf 11: Težave pri pisanju spisov pri slovenščini

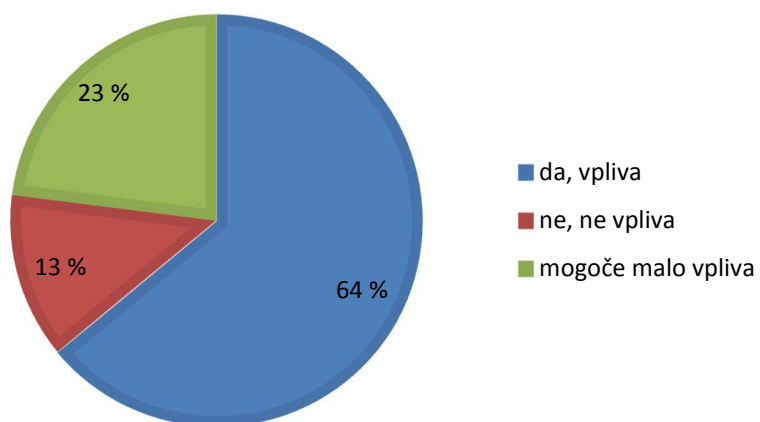

79 učencev meni, da nima težav pri pisanju spisov, 39-im povzročajo težave samo oblika pisave in slovnica. 61 učencev meni, da imajo težave pri pisanju spisov: 38 jih ne najde pravih besed, pri 23-ih pa so spisi kratki.

Učenci, ki radi berejo, so ocenili, da imajo manj težav pri pisanju spisov, a več pri obliki pisave in slovnici. Skoraj četrtina učencev, ki ne berejo radi, je ocenila, da so njihovi spisi kratki, dobra petina pa, da velikokrat ne najdejo pravih besed.

12. Ali branje vpliva na učni uspeh?

Graf 12: Vpliv branja na učni uspeh

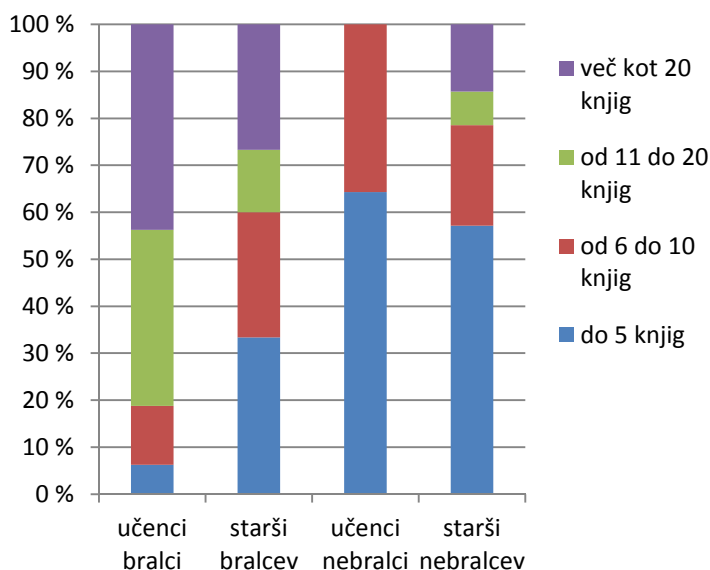

113 učencev se zaveda vpliva branja na učni uspeh, 24 jih meni, da branje ne vpliva na učni uspeh, 42 učencev meni, da vpliva malo.

4.3 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA UČENCE BRALCE IN UČENCE NEBRALCE IN NJIHOVE STARŠE

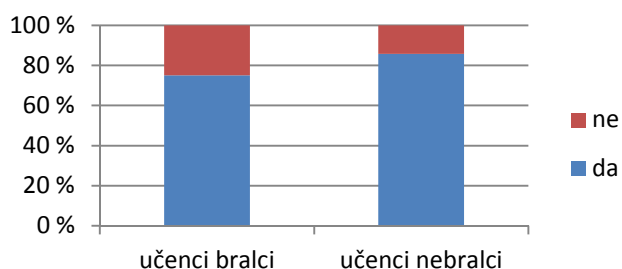
Razdelili smo 32 anketnih vprašalnikov (16 staršem in učencem bralcev in enako število staršem in učencem nebralcev). Na anketni vprašalnik za starše je odgovorilo 14 žensk in 2 moška učencev bralcev ter 11 žensk in 3 moški učencev nebralcev, skupno torej 30 staršev. Na anketni vprašalnik za učence je odgovorilo 30 učencev.

Graf 13: Primerjava v številu prebranih knjig

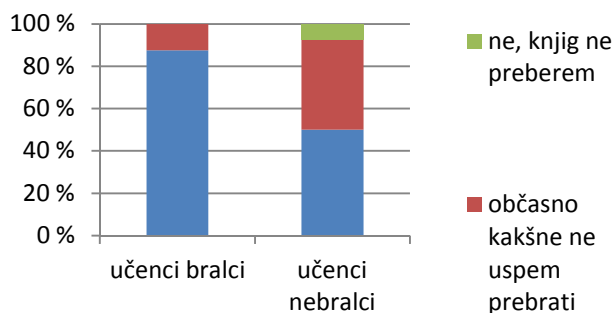
Starši učencev bralcev in učenci bralci so odgovorili, da preberejo več knjig na leto kot starši nebralcev in učencev nebralcev.

Graf 14: Primerjava v spodbujanju branja

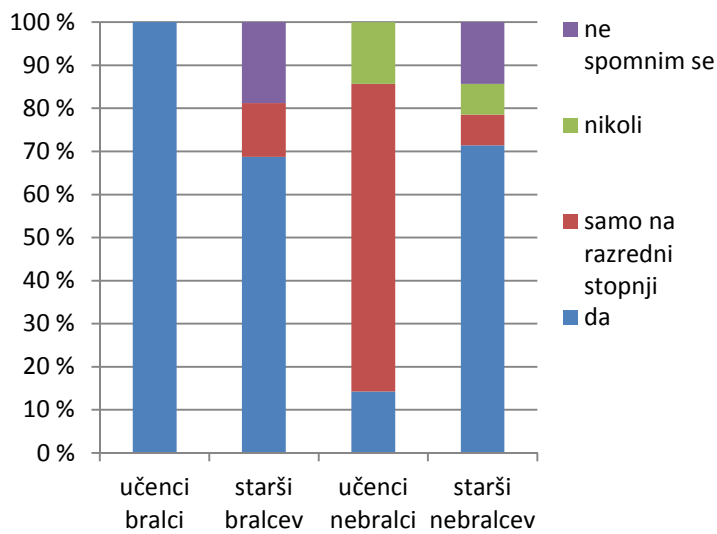
Večji delež učencev bralcev je spodbujenih k branju. Razlog je verjetno v tem, da starši opazijo slabše branje in jih bolj spodbujajo.

Graf 15: Primerjava branja za domače branje

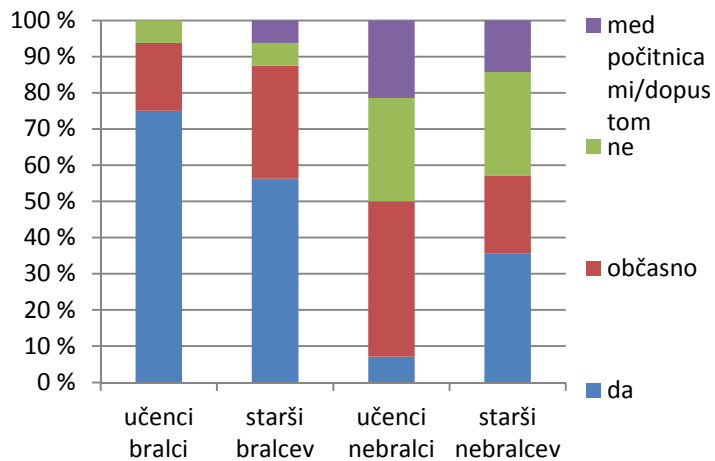
Učenci bralci v veliko večji meri preberejo vse knjige, določene za domače branje. Med učenci nebralci je nekaj % takšnih, ki knjig sploh ne preberejo.

Graf 16: Primerjava opravljanja bralne značke

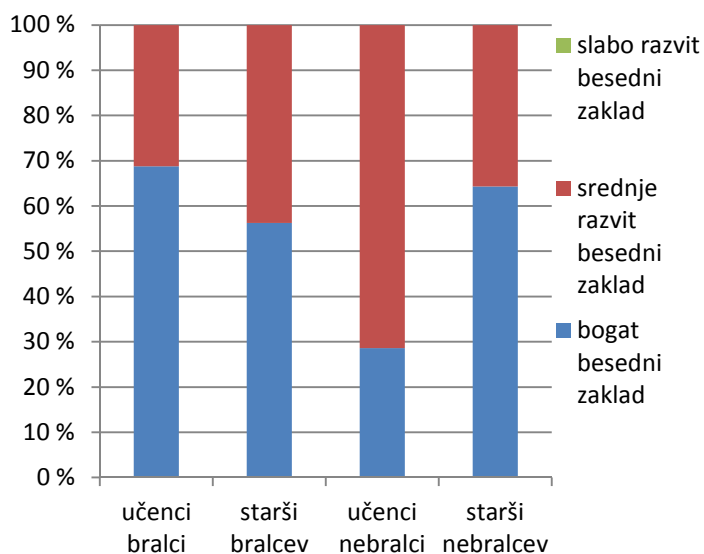
Vsi učenci bralci opravijo bralno značko, med učenci nebralci pa je več kot polovica takšnih, ki so jo samo na razredni stopnji. Med učenci nebralci in starši učencev nebralcev so tudi takšni, ki bralne značke niso nikoli opravili.

Graf 17: Primerjava branja v prostem času

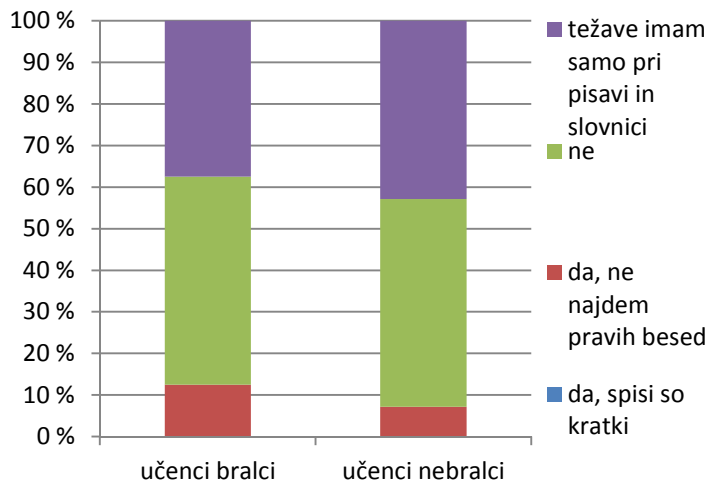
Med učenci bralci in njihovimi starši je veliko več takšnih, ki berejo v prostem času kot med učenci nebralci in starši teh učencev. Pri slednjih se pojavlja večji delež tistih, ki v prostem času ne berejo.

Graf 18: Primerjava mnenja o besednem zakladu

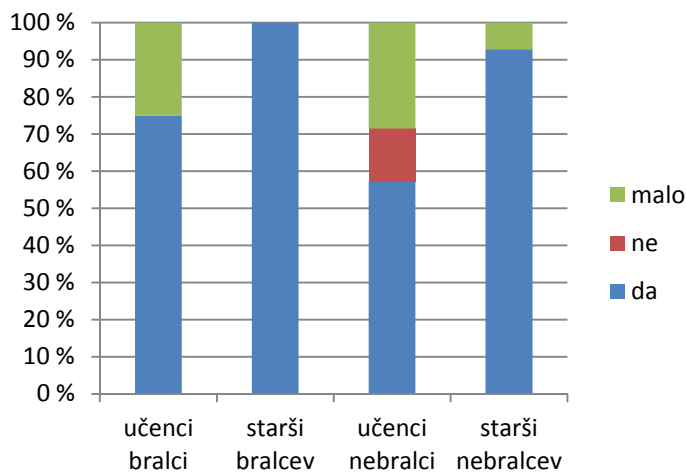
Do razvitosti svojega besednega zaklada so najbolj kritični učenci nebralci, samo 30 % jih meni, da imajo bogat besedni zaklad. Nihče od anketiranih ni mnenja, da ima slabo razvit besedni zaklad.

Graf 19: Primerjava težav pri pisanju spisov

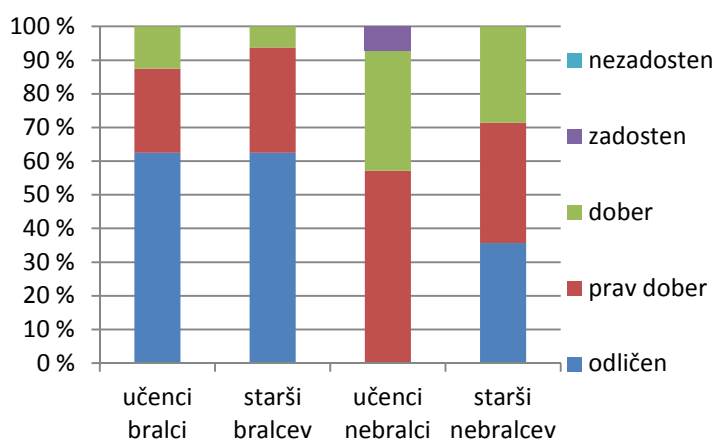
Med obema skupinama učencev ni opaziti bistvenih razlik v dojetanju težav pri pisanju spisov.

Graf 20: Primerjava vpliva branja na učni uspeh v OŠ

Starši se v večji meri zavedajo, da branje vpliva na učni uspeh. Nekaj učencev nebralcev meni, da branje ne vpliva na učni uspeh.

Graf 21: Primerjava učnega uspeha v OŠ

Učenci bralci in njihovi starši imajo večji odstotek odličnega uspeha. Pri učencih nebralcih se odličen uspeh ne pojavlja, med njimi je največ prav dobrih, sledijo dobri.

4.4 ANALIZA BRALNEGA EKSPERIMENTA

Namen bralnega eksperimenta je bil primerjati učence od 6. do 9. razreda glede hitrosti branja, razumevanja prebranega in uporabljenega besednega zaklada. Učence so predlagale učiteljice za slovenščino in knjižničarka. Iskali smo razliko med bralci in nebralci. Učenci so bili stari do 11 do 15 let, kar je po prepričanju Piageta formalno operativna stopnja in po Challovi stadij branja za učenje.

Hitrost branja smo merili s številom prebranih besed v minuti, razumevanje z različnimi tipi vprašanj oz. odgovorov.

Za vse razrede smo uporabili isto besedilo s približno 650 besedami.

Za merjenje hitrosti branja smo uporabili metodo hrvaškega avtorja Koboleta (1980, v Picek, 1997). Učenci so na list po končanem branju napisali številko, ki so jo videli na tabli (številka je bila napisana v obratnem vrstnem redu sekund branja, na ta način smo dobili hitrost branja).

K sodelovanju smo povabili 32 učencev (po 4 učenci bralci in 4 nebralci iz vsake paralelke). Vsi učenci so prinesli podpisano soglasje staršev (priloga). Na dan testiranja so bili trije odsotni. Učenci so dobili šifro (N pomeni nebralec, B pomeni bralec).

Učenci so test reševali 45 minut. Pred testiranjem smo izvedli poskusno testiranje na dveh šestošolcih.

Tabela 2: rezultati bralnega eksperimenta

Sifra učen-ca	Tiho branje (število besed/minuto)	1. vprašanje (1 točka)	2. vprašanje (2 točki)	3. vprašanje (7 točk)	4. vprašanje (4 točke)	5. vprašanje (4 točke)	6. vprašanje (6 točk)	7. vprašanje (8 točk)	8. vprašanje (11 točk)	Rezultat (od 43 točk)	9. vprašanje (število različnih besed/število povedi)
N1	108	1	1	3	4	2	3	4	9	23	11 besed, 6 povedi
N2	130	1	1	5	3	2	5	1	9	27	18 besed, 6 povedi
N3	93	1	2	4	3	1	0	2	1	16	16 besed, 6 povedi
N5	173	1	2	7	3	4	1	7	10	35	16 besed, 6 povedi
N6	173	1	2	7	4	4	3	6	8	35	39 besed, 4 povedi
N7	163	1	2	7	4	4	2	1	6	26	36 besed, 6 povedi
N8	173	1	2	5	4	4	0	0	2	18	20 besed, 4 povedi
N9	217	1	2	3	4	4	5	2	8	30	28 besed, 3 povedi
N11	217	1	2	7	4	4	4	6	7	35	30 besed, 4 povedi
N12	119	1	1	5	2	4	4	6	6	29	73 besed, 6 povedi
N13	163	0	2	7	3	4	4	6	2	28	70 besed, 5 povedi
N14	119	1	2	5	2	0	4	4	9	27	53 besed, 6 povedi
N15	119	1	1	5	4	4	6	8	7	36	34 besed, 4 povedi
N16	217	1	1	7	4	4	2	5	2	26	31 besed, 3 povedi
Povprečje	156	0,93	1,64	5,5	3,43	3,21	3,07	4,14	6,14	27,93	462 bes./69 povedi
B1	289	1	2	7	2	4	4	5	11	36	28 besed, 6 povedi
B2	163	1	2	7	4	4	5	6	10	39	29 besed, 6 povedi
B3	130	1	2	7	4	1	2	3	4	24	22 besed, 1 poved
B4	200	1	2	7	1	1	2	4	7	25	35 besed, 6 povedi
B5	217	1	2	7	3	4	4	6	6	33	37 besed, 3 povedi
B6	163	1	2	7	4	2	3	2	6	27	39 besed, 6 povedi
B7	200	1	2	7	3	4	5	6	11	39	58 besed, 6 povedi
B8	217	1	2	7	3	4	5	7	6	35	27 besed, 3 povedi
B9	217	1	2	7	4	4	5	7	11	41	69 besed, 6 povedi
B10	217	1	2	7	3	1	3	7	10	34	53 besed, 6 povedi
B11	217	1	2	7	4	4	4	6	11	39	107 bes., 5 povedi
B12	186	1	1	5	3	4	5	5	10	34	39 besed, 5 povedi
B13	186	1	2	7	4	4	6	6	8	38	87 besed, 4 povedi
B14	217	1	1	7	4	4	5	7	11	40	68 besed, 4 povedi
B15	236	1	1	7	4	3	5	2	10	34	29 besed, 4 povedi
B16	186	1	1	7	3	4	5	5	11	37	43 besed, 4 povedi
Povprečje	203	1	1,75	6,88	3,31	3,25	4,25	5,25	8,94	34,69	770 besed/75 pov.

Na podlagi rezultatov smo izračunali povprečno hitrost branja nebralcev (2184:14), ki je 156 besed na minuto. Učenci bralci berejo s povprečno hitrostjo (3241:16) 203 besede na minuto. Učenci bralci so v branju hitrejši od nebralcev za četrtno.

Izračunali smo tudi povprečno število točk, ki so jih dosegli na bralnem eksperimentu. Učenci nebralci so povprečno dosegli (391:14) slabih 28 točk, učenci bralci pa (555:16) slabih 35 točk. Izračunano povprečje zopet kaže na boljše razumevanje učencev bralcev.

Poudariti moramo, da nam pri izboru učencev ni bil pomemben učni uspeh, ampak njihov odnos do branja. Kljub temu seveda med njim prihaja do razlik. V eksperimentu smo jih povprašali o zaključeni oceni slovenščine v preteklem letu. Učenci nebralci so imeli povprečno oceno 3,5, učenci bralci pa 4,4.

Pri uspešnosti prvih dveh (najlažjih) nalog med bralci in nebralci ni bistvenih razlik. Razlike se začnejo pri zahtevnejših nalogah. Zanimivo, nebralci so bolje rešili nalogo z obkroževanjem.

Pri zadnji nalogi, ki je nismo šteli v skupno uspešnost, smo preverjali besedni zaklad. Učenci nebralci so povprečno napisali slabih 33 besed v slabih petih povedih (4,93). Učenci bralci pa so uporabili povprečno več kot 48 besed. (4,69). Učenci bralci so tudi lepše oblikovali povedi, imeli manj slovničnih napak ter uporabili več različnih besednih vrst.

4.5 ANALIZA BRALNE ZNAČKE

Tabela 3: pregled opravljene bralne značke v preteklih treh šolskih letih

Šolsko leto	2013/14			2014/15			2015/16		
	razred	vsi	dosegli BZ (%)	vsi	dosegli BZ (%)	vsi	dosegli BZ (%)	vsi	dosegli BZ (%)
1.a	25	25	100,00	24	17	70,83	18	18	100,00
1.b	25	23	92,00	24		0,00	17	15	88,24
2.a	20	15	75,00	24	22	91,67	24	20	83,33
2.b	23	20	86,96	24	23	95,83	24	18	75,00
3.a	17	17	100,00	19	16	84,21	26	20	76,92
3.b	15	11	73,33	23	19	82,61	27	21	77,78
4.a	20	19	95,00	17	15	88,24	19	17	89,47
4.b	21	15	71,43	14	12	85,71	23	20	86,96
5.a	18	18	100,00	23	14	60,87	18	16	88,89
5.b	18	18	100,00	25	16	64,00	13	9	69,23
Skupaj razredna stopnja	202	181	89,60	217	154	70,97	209	174	83,25
6.a	27	9	33,33	25	17	68,00	23	12	52,17
6.b	27	12	44,44	25	16	64,00	23	12	52,17
7.a	24	11	45,83	28	4	14,29	27	16	59,26
7.b	22	7	31,82	27	7	25,93	26	16	61,54
8.a	19	3	15,79	24	6	25,00	27	3	11,11
8.b	22	3	13,64	22	4	18,18	27	6	22,22
8.c	19	5	26,32	/	/	/	/	/	/
9.a	26	9	34,62	19	2	10,53	24	3	29,17
9.b	24	3	12,50	22	3	13,64	19	7	15,79
9.c	/	/	/	18	3	16,67	/	/	/
Skupaj predmetna stopnja	210	62	29,52	210	62	29,52	196	75	38,27
SKUPAJ VSI	412	243	58,98	427	216	50,59	405	249	61,48

Iz tabele vidimo, da delež opravljene bralne značke iz razreda v razred praviloma upada, ponekod pa tudi raste. Predvidevamo, da je na razredni stopnji učiteljica tista, ki v največji meri motivira učence k branju, posredno pa tudi starše.

Na predmetni stopnji je vpliv razrednika manjši in so učenci verjetno manj spodbujeni k opravljanju bralne značke.

4.6 INTERVJU Z UČITELJICO SLOVENŠČINE

Opravili smo intervju s Simono Zorko, učiteljico slovenščine na naši šoli.

1. Kolikšen delež učencev opravi domače branje?

Domače branje naj bi opravili vsi učenci v 6. razredu. Vsi oddajo zvezke z zapisi o knjigah, pri uri obravnave se najdejo posamezniki, ki priznajo, da knjige še niso prebrali "do konca".

Enako je v 9. razredu, le da tu ne delajo več zapisov doma, ampak delamo samo v šoli. Vedno kdo pove, da ni prebral knjige.

2. Ali delež pri učencih pada iz razreda v razred? Navedite razloge.

Ne bi mogla reči, da pada, navadno so vedno isti učenci, ki ne berejo, mogoče kakšen več v 9. razredu.

3. Kaj opazate pri učencih, ki domače branje opravijo oz. tistih, ki ga ne opravijo?

Domačega branja ne opravijo učenci, ki tudi drugače nič ne berejo, to so slabši bralci.

4. Kakšne razloge za neopravljeno domače branje navedejo učenci?

Navadno rečejo, da so pozabili ali še niso uspeli.

5. Ali menite, da se besedni zaklad nadgrajuje zaradi domačega branja?

Besedni zaklad se bogati z vsako prebrano knjigo.

6. Ali pri obravnavi določenega domačega branja sodelujejo le določeni učenci?

Pogosto se pokaže, da pridejo tu v ospredje učenci, ki sicer ne govorijo veliko.

7. Ali imajo ti učenci težave pri branju ali gre za dobre bralce?

Sodelujejo dobri bralci.

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Hipoteze smo postavili predvsem na podlagi literature in lastnih opažanj.

1. Dekleta berejo raje kot fantje.

Raziskave PIRLS navajajo, da so dekleta boljše bralke od dečkov, podobno navaja tudi raziskava PISA: deklice so v bralnem dosežku presegle dečke v skoraj vseh državah.

Tudi med anketiranimi dekleti je kar 67 % takih, ki rade berejo, med fanti pa je teh 32 %. Branje deklet je bolj obsežno kot branje fantov. Dekleta v večji meri preberejo knjige, ki so predpisane za domače branje, in bolj redno opravijo bralno značko. V prostem času večkrat posežejo po knjigah kot fantje.

Hipotezo potrjujemo.

2. Tisti, ki radi berejo, imajo v družini več bralnih spodbud, kot tisti, ki ne berejo radi.

Na razvoj otrokovega branja močno vplivajo starši in zgodnje branje z njim.

Tudi rezultati naše raziskave so pokazali, da so tiste, ki radi berejo, v večji meri za branje navdušili starši kot tiste, ki ne berejo radi.

Tisti, ki radi berejo, so bolj spodbujeni s strani družine.

Tudi starši tistih, ki radi berejo, so bolj zagnani bralci od tistih, ki ne berejo radi.

Hipotezo potrjujemo.

3. Dobro osvojena tehnika branja vpliva na rezultate učenja.

Sedmak (1997) navaja, da so nekateri mnenja, da branju dolgujemo med 70 in 80 % naše izobrazbe.

Rezultati bralnega eksperimenta so pokazali, da so učenci bralci v branju hitrejši od nebralcev za četrtno, kar pomembno vpliva na samo učenje, razumevanje in reševanje nalog. Učenci nebralci so povprečno dosegli slabih 28 točk, učenci bralci pa slabih 35 točk. Izračunano povprečje zopet kaže na boljše razumevanje učencev bralcev.

Hipotezo potrjujemo.

4. Z branjem je povezan besedni zaklad.

V raziskavi Martine Picek navajajo, da so učenci z boljšimi bralnimi sposobnostmi napisali vsebinsko bolj zanimive in slogovno bolj razgibane spise. Ugotovila je, da so dobri bralci dosegli bistveno boljše rezultate kot slabi bralci ter da so uporabljali več besednih vrst, ki kažejo na že razvitejše skladišne in sporočevalne zmožnosti. Večinoma so dobri bralci napisali vsebinsko bolj zanimive in slogovno bolj razgibane spise .

Naši učenci nebralci so v zadnji nalogi bralnega eksperimenta povprečno napisali slabih 33 besed v slabih petih povedih (4,93). Učenci bralci pa so uporabili povprečno več kot 48 besed (4,69). Učenci bralci so tudi lepše oblikovali povedi, imeli manj slovničnih napak ter uporabili več različnih besednih vrst.

Rezultati ankete so pokazali, da tisti, ki radi berejo, ocenjujejo, da berejo hitreje, imajo bogatejši besedni zaklad ter manj težav pri pisanju spisov.

Hipotezo potrjujemo.

5. Na predmetni stopnji začne branje upadati. Upada tudi delež učencev, ki opravijo bralno značko.

V Sloveniji bralno značko v povprečju opravi 72 % osnovnošolcev. Na naši šoli delež opravljenih bralnih značk iz razreda v razred praviloma upada, ponekod pa tudi raste. V zadnjih treh šolskih letih je bil delež učencev z opravljenimi bralnimi značkami med 70 % in 90 %, na predmetni pa le med slabih 30 % in 38 % .

Predvidevamo, da je na razredni stopnji učiteljica tista, ki v največji meri motivira učence k branju, posredno pa tudi starše.

Na predmetni stopnji je vpliv razrednika manjši in so učenci verjetno manj spodbujeni k opravljanju bralne značke. Predvidevamo, da na razredni stopnji učitelji bolj spodbujajo k opravljanju bralne značke, učenci pa so tudi bolj spodbujeni s strani staršev.

Hipotezo potrjujemo.

Vsi, ki se ukvarjajo z branjem, izpostavljajo pomen motivacije, ki je eden ključnih dejavnikov učnega procesa. Tudi ameriški politik in publicist Benjamin Franklin je na vprašanje, kdaj si človek zasluži največje usmiljenje, odgovoril: »Če je človek osamljen na deževen dan in ne zna brati.« Tudi na naši šoli so naši učitelji želeli spodbuditi branje. Ravno v ta namen je naša knjižničarka ga. Simona Fridl letos za gosta ob zaključni prireditvi bralne značke povabila g. Boštjana Gorenca – Pižamo. Na začetku je opazila večjo zagnanost učencev, ki niso redno oz. pogosto brali, a je to navdušenje učencev kmalu upadlo. Glede na to smo pozneje v svoji raziskovalni nalogi sklepale, da branje in priljubljenost branja v današnjem času upada. Vzroke za upad branja najdemo predvsem v raznih sodobnih in naprednih napravah, kot so televizija, računalnik, sodobni telefoni ... Poleg vsega tega pa imajo tudi najmlajši bralci vedno manj časa za prebiranje knjig zaradi raznih zunanjih dejavnikov in prezasedenosti z obšolskimi dejavnostmi, kot so učenje raznih inštrumentov v glasbeni šoli, obiskovanje pevskega zbora, udeležb na raznih tekmovanjih in še bi lahko naštevali. Vse to poskrbi, da je mladi bralec preutrujen in takrat, ko si želi vzeti čas za branje, od utrujenosti zaspi. Mislimo pa, da tako kot pravi rimski državnik M. T. Cicero: »Soba brez knjig je podobna telesu brez duše,« tudi naš notranji duh potrebuje nekaj, kar naše telo nahrani in mu daje moči ter ga uči naukov za boljše življenje.

Misli učencev o branju:

- Branje je zelo pomembno, saj ga potrebujemo na vsakem koraku.
- Z branjem komuniciramo.
- Branje je naša povezava s svetom in nam mladim omogoča, da spoznavamo vsebine odraslega sveta.
- Mislim, da bi moral vsak človek brati, saj si s tem širi svoje obzorje in spoznava nove stvari.
- Branje nam omogoča, da se učimo tudi književnosti v tujih jezikov.
- Brez knjig bi bil svet dolgočasen, saj vse modrosti izvirajo iz knjig.

6 VIRI IN LITERATURA

Viri:

Bralna značka (online). (Citirano 27. 10. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.bralnaznacka.si/index.php?Stran=7>.

Jamnik, T. Pomen branja za otroke (online). (Citirano 27. 10. 2016). Dostopno na naslovu: www.bralnaznacka.si/upload/13292209334f3a4d4522f32_Druzinsko_branje.doc.

Kassinger, R., Zlata mrzlica. V: National geographic Junior, Založba rokus Klett, Ljubljana, 2010, številka 71, september 2010, str. 34 – 38.

Knaflič, L. (et al). Branje za znanje in branje za zabavo. Priročnik za spodbujanje družinske pismenosti (online). (Citirano 27. 10. 2016). Dostopno na naslovu: http://arhiv.acs.si/publikacije/Branje_za_znaje_in_branje_za_zabavo-prirocnik.pdf.

Potočnik, B. Razumevanje zapisanega neumetnostnega besedila v 6. in 8. razredu osemletne osnovne šole, diplomska naloga. Filozofska fakulteta. Ljubljana, 2001.

Literatura:

Bralna značka (online). (Citirano 27. 10. 2016). Dostopno na naslovu: <http://www.bralnaznacka.si/index.php?Stran=9>.

Grosman, M. Zakaj je bralna sposobnost skrb nas vseh (str. 9 – 26). V: Branje skrb vseh: strokovno posvetovanje Bralnega društva Slovenije 21. in 22. november 1997. (uredila Silva Novljan) Ljubljana: Bralno društvo Slovenije, 1998. ISBN 961-90566-1-2.

Hanuš, B. Branju prijazne šole (str. 41-50). V: Branje skrb vseh: strokovno posvetovanje Bralnega društva Slovenije 21. in 22. november 1997. (uredila Silva Novljan) Ljubljana: Bralno društvo Slovenije, 1998. ISBN 961-90566-1-2.

Količ-Vehovec, S., Pečjak, S. Razlike med spoloma v (meta)kognitivnih in motivacijsko emocionalnih dejavnikih bralnega razumevanja (online). V: Psihološka obzorja, str. 89-116. Društvo psihologov Slovenije, 2008. ISSN 1318-187

Kropp, P. Vzgajanje bralca, Naj otrok postane bralec za vse življenje. Tržič, Učila, 2000.

Pečjak, S. Osnove psihologije branja : spiralni model kot oblika razvijanja bralnih sposobnosti učencev. Ljubljana : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1999. ISBN 86-7207-110-7.

Pečjak, V. Hitro in uspešno branje. Ljubljana: samozaložba, 1991. ISBN: ni podatka.

Picek, M. Primerjava med bralnimi sposobnostmi in sporočanjejskimi zmožnostmi učencev 5. razreda OŠ Bršljin. V: Jezik in slovstvo, letnik 42, 1996/97, št. 2-3, str. 97-111.

Primerjava bralnih dosežkov (online). (Citirano 20. 11. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/PIRLS/PIRLS%202011/Poglavje%201_Primerjava%20bralnih%20dosezkov.pdf

Slovar slovenskega knjižnega jezika (online). (Citirano 20. 11. 2016). Dostopno na naslovu: <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D4997>.

Sedmak, D. Epidemiologija branja slovenskega osnovnošolskega otroka ob koncu 2. tisočletja (str. 51-58). V: Branje skrb vseh: strokovno posvetovanje Bralnega društva Slovenije 21. in 22. november 1997. (uredila Silva Novljan) Ljubljana: Bralno društvo Slovenije, 1998. ISBN 961-90566-1-2.

Šubič, D. Motiviranje za branja in pisanje različnih literarnih vrst v 3. razredu osnovne šole (str. 115-1256). V: Branje skrb vseh: strokovno posvetovanje Bralnega društva Slovenije 21. in 22. november 1997. (uredila Silva Novljan) Ljubljana: Bralno društvo Slovenije, 1998. ISBN 961-90566-1-2.

7 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik za učence

Spoštovani, spoštovana!

Pred tabo je anketa o branju. Pri vsakem vprašanju obkroži črko pred ustreznim odgovorom ali dopiši svojega.

Anketa je anonimna. Rezultati ankete bodo uporabljeni za raziskovalno nalogo na to temo. Prosimo, da podajaš resnične odgovore.

Lana K., Neža M., Neža V.

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

1. Spol.

- a) Ženski.
- b) Moški.

2. Razred.

- a) 6. razred.
- b) 7. razred.
- c) 8. razred.
- d) 9. razred.

3. Ali rad/a bereš?

- a) Rad/a berem.
- b) Ne berem rad/a.
- c) Včasih sem rad/a brala, zdaj ne več.

4. Koliko knjig prebereš na leto?

- a) Do 5 knjig.
- b) Od 6 do 10 knjig.
- c) Od 11 do 20 knjig.
- d) Več kot 20 knjig.

5. Kdo te je navdušil za branje?

- a) Starši.
- b) Prijatelj/ica.
- c) Učiteljica v 1. razredu.
- d) Drugo: _____

6. Ali te tvoji starši, stari starši oz. sorodniki spodbujajo k branju?

- a) Da.

b) Ne.

Napiši, kako. _____

7. Ali tvoji starši radi berejo?

- a) Da.
- b) Občasno preberejo kakšno revijo ali časopis.
- c) Ne, sploh ne berejo.

8. Ali vedno prebereš knjige za domače branje?

- a) Da, vedno preberem vse.
- b) Občasno kakšne ne uspem prebrati.
- c) Ne, knjig sploh ne preberem, saj se mi izbira učiteljic slovenščine ne zdi dobra in knjige niso po mojem okusu.

9. Ali redno opravljaš bralno značko?

- a) Da, opravi jo vsako leto.
- b) Na razredni stopnji sem jo opravljal/a, sedaj pa je ne več.
- c) Nikoli je nisem opravil/a.

10. Ali bereš tudi v prostem času?

- a) Da.
- b) Občasno.
- c) Ne.
- d) Berem samo med poletnimi počitnicami.

11. Kaj meniš o svojem branju?

- a) Berem hitro, dobro in prebrano razumem.
- b) Berem dobro, a prebrano slabše razumem, včasih se mi pri težjih besedah zatika.
- c) Berem počasi, večkrat se mi zelo zatika in prebranega besedila velikokrat ne razumem.
- d) Drugo: _____

12. Kaj meniš o svojem besednem zakladu?

- a) Imam bogat besedni zaklad, uporabljam veliko besed.
- b) Mislim, da moj besedni zaklad ni ne dobro, ne slabo razvit.
- c) Moj besedni zaklad je zelo slabo razvit.

13. Ali imaš težave pri pisanju spisov pri slovenščini?

- a) Da, moji spisi so kratki.
- b) Da, velikokrat ne najdem pravih besed.
- c) Ne.
- d) Težave mi povzročajo samo oblika pisave in/ali slovnica.

14. Ali branje vpliva na učni uspeh?

- a) Da, vpliva.
- b) Ne, ne vpliva.
- c) No, mogoče malo vpliva.

Priloga 2: Anketni vprašalnik za starše

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA STARŠE

1. Spol.

- a) Ženski.
- b) Moški.

2. STAROST

- a) Manj kot 30 let.
- b) Od 30 do 40 let.
- c) Od 40 do 50 let.
- d) Več kot 50 let.

3. Koliko knjig preberete na leto?

- a) Do 5 knjig.
- b) Od 6 do 10 knjig.
- c) Od 11 do 20 knjig.
- d) Več kot 20 knjig.

4. Kdo vas je navdušil za branje?

- a) Starši.
- b) Prijatelj/ica.
- c) Učiteljica v 1. razredu.
- d) Drugo: _____

5. Ali so tudi vaši starši radi brali oz. še berejo?

- a) Da.
- b) Občasno preberejo kakšno revijo ali časopis.
- c) Ne, sploh ne berejo.

6. Ali ste v osnovni šoli redno opravljali bralno značko?

- a) Da, opravil/a sem jo vsako leto.
- b) Na razredni stopnji sem jo opravljal/a, potem pa ne več.
- c) Nikoli je nisem opravil/a.
- d) Ne spomnim se.

7. Kaj menite o svojem branju?

- a) Berem hitro, dobro in prebrano razumem.
- b) Berem dobro, a prebrano slabše razumem, včasih se mi pri težjih besedah zatika.
- c) Berem počasi, večkrat se mi zelo zatika in prebranega besedila velikokrat ne razumem.
- d) Drugo: _____

8. Kaj menite o svojem besednem zakladu?

- a) Imam bogat besedni zaklad, uporabljam veliko besed.
- b) Mislim, da moj besedni zaklad ni ne dobro, ne slabo razvit.
- c) Moj besedni zaklad je zelo slabo razvit.

9. Ali menite, da branje vpliva na učni uspeh?

- a) Da, vpliva.
- b) Ne, ne vpliva.
- c) Mogoče vpliva, vendar malo.

10. Ali nam zaupate vaš uspeh v osnovni šoli?

- a) Odličen.
- b) Prav dober.
- c) Dober.
- d) Zadosten.
- e) Ne zadosten.

HVALA ZA SODELOVANJE

Priloga 3: Soglasje staršev

Spoštovani starši in učenci,

v okviru dela z nadarjenimi izdelujemo **raziskovalno nalogo o pomenu branja**. V raziskavo smo povabili 32 učencev od 6. do 9. razreda, ki radi oz. neradi berejo.

V raziskavo smo vključili tudi vašega otroka, v kateri ne bo omenjen z imenom (dodelili mu bomo šifro).

V ta namen smo pripravili **anketni vprašalnik**. Prosimo, da anketni vprašalnik izpolnita učenec in eden od staršev. Anketa je anonimna.

V raziskavo bomo vključili tudi **eksperiment**, za katerega potrebujemo vaše soglasje.

Eksperiment bo sestavljen iz:

- branja besedila,
- iskanja pomena besednih zvez,
- razlage določenih besed,
- pisanja odgovorov na vprašanja,
- vstavljanja manjkajočih besed v strnjeno besedilo.

Vaš otrok tudi v eksperimentu ne bo omenjen (prepoznal se bo po šifri).

Za namen eksperimenta vas prosimo, da nam podpišete soglasje in nam ga skupaj z anketnimi vprašalniki vrnete do petka, 03. 01. 2017. Za dodatne informacije sem Vam na voljo na jozica.novak@fmalgaja.si.

Veselimo se sodelovanja z vami.

Neža M., Lana K., Neža V.
Jožica Novak, mentorica

SOGLASJE STARŠEV ZA SODELOVANJE OTROK V EKSPERIMENTU BRANJA

Podpisani/a _____ (ime in priimek staršev)

oče, mati, skrbnik učenca/učenke _____

DOVOLJUJEM / NE DOVOLJUJEM (ustrezno obkrožite)

sodelovanje mojega otroka v eksperimentu branja.

Podpis staršev:

Šentjur, _____

Priloga 4: Vprašanja za intervju z učiteljico slovenščine

1. Kolikšen delež učencev opravi domače branje?
2. Ali delež pri učencih pada iz razreda v razred? Navedite razloge.
3. Kaj opazate pri učencih, ki domače branje opravijo oz. tistih, ki ga ne opravijo?
4. Kakšne razloge za neopravljeno domače branje navedejo učenci?
5. Ali menite, da se besedni zaklad nadgrajuje zaradi domačega branja?
6. Ali pri obravnavi določenega domačega branja sodelujejo le določeni učenci?
7. Ali imajo ti učenci težave pri branju ali gre za dobre bralce?

Priloga 5: Primerbralnega testa

Preberi besedilo.

Zlato se je oblikovalo pred milijoni let globoko v notranjosti Zemlje. Znanstveniki verjamejo, da so ognjeniki segreli podzemno vodo do take temperature, da so stalili zlato. Utekočinjena kovina naj bi potem skupaj z vodo potovala v razpoke med skalami, kjer naj bi se ohladila in spet strdila. Na nekaterih mestih so se te zlate žile oblikovale blizu zemeljske površine, kjer je voda počasi odnašala kamen. Tako je zlata žila sčasoma postala vidna in se razkrila. Drobci plemenite kovine so se odcepili od gmote in potonili na dno struge. Tam so ležali in čakali, da jih odkrijejo.

Pred približno 5000 leti soljudje v Egiptu našli drobce zlata. Faraoni, vladarji starega Egipta, (ok. 3000 pr. n. št.) so se obdajali z zlatom. Vladali so z zlatih prestolov, z njim oblačili kočije, nosili zlate krone in nakit, mumije pokopavali v zlatih sarkofagih. Zaradi njihove lakote po zlatu, kmalu drobci zlata niso bili več dovolj, želeli so slediti zlatim žilam globlje v zemeljsko površino. Izkopavanje zlata je bilo nevarno delo, zato so vanj prisilili sužnje. Vročina je bila nevzdržna, v zraku so bili strupeni plini, predori tako ozki, da so rudarji med kopanjem ležali na trebuhu. Egipčani so zlato menjali za dragoceno blago iz drugih dežel: za dragoceno volno iz Libanona ali za babilonske konje. Nakit in drugi zlati predmeti so potovali celo po svileni cesti (mreža poti, ki so se raztezale od Egipta pa vse do Kitajske).

Na območju današnje zahodne Turčije (560 pr. n. št.) se je raztezala država Lidija. Vladal ji je kralj Krez, ki je veliko prispeval k širjenju zlate mrzlice. Izmisлил si je, da bi kovance naredili iz čistega zlata. Kovanci zelo olajšajo kupovanje in prodajanje, zlato pa je idealen material za izdelavo (dolgo traja, kovina je redka in zato veliko vredna, mehka za preoblikovanje). Krez je naredil kovance enake velikosti, teže in vrednosti, ki so imeli vgravirano podobo leva in bika. Perzija je napadla Lidijo in Krez je izgubil svoje kraljestvo. Njegova zamisel pa se je širila po svetu.

V 16. st. se je v Evropi širila zgodba o starodavnem obredu, v katerem je *kraljevo telo pokrival zlati prah*. *Kralj je stal na splavu, ob njegovih nogah pa so bili kupi zlata. Sredi jezera je vrgel zlato v vodo in še sam skočil v vodo, tako se je otrešel zlatega prahu*. Ta kralj naj bi živel v mestu s tlakovanimi zlatimi ulicami - v mestu El Dorado. Spet je udarila zlata mrzlica. Španski osvajalci so se pognali v Južno Ameriko za zlatim mestom. Niso ga našli. Našli pa so veliko nakita, ki so jih izdelovali staroselci. Več tisoč so jih pobili in ujeli samo zaradi zlata.

V Kaliforniji so 1848 našli drobce zlata v strugi reke. Po državi se je spet razpasla zlata mrzlica. Američani so zapustili družine in se odpravili iskat zlato. Brodili so po blatu in ledenih rekah, veliko je bilo ranjenih, mnogi so zboleli. Redkim je uspelo in našli so zlato.

Danes je zlato zelo težko najti. V večini rudnikov najdejo tako majhne dele zlata, da bi jih 40 spravili v piko tega stavka. Izkopati morajo 30 ton kamenja za en sam prstan. Izkopavanje je na površju pustilo rane. Nekatero luknjo se da videti iz vesolja. Leta 1990 so odkrili zlato v ognjeniku na indonezijskem otoku, danes ognjenika ni več, saj so ga razstavili kos za kosom.

Kljub temu sla po zlatu raste. Leta 2007 so ljudje po vsem svetu kupili kar 2500 ton zlatega nakita. Danes uporabljamo zlato v druge namene npr. izdelava računalnikov, telefonov in teleskopov. Astronavti nosijo vizirje, prekrite s tankim slojem zlata, ki njihove oči štiti pred Soncem. Zdravniki iščejo način, da bi si z njim pomagali v boju proti raku. Egipčani verjetno niso pomislili, da bi lahko zlato uporabljali v te namene. Faraone in naše znanstvenike ter rudarje ločuje veliko let, povezuje pa jih zlata mrzlica.

Prilagojeno po Ruth Kassinger: National Geographic Junior, Rokus Klett, 2010

Preden se lotiš reševanja nalog, prosim, obkroži nekaj podatkov o sebi.

Spol: moški ženski

Razred: 6. 7. 8. 9.

Preteklo šolsko leto sem imel/a pri slovenščini oceno: 5 4 3 2 1

1. Kdo je pisec besedila?

- a) Lidija Krez
- b) Jožica Novak
- c) Ruth Kassinger
- d) El Dorado

2. Besedilo je brez naslova. Napiši zanj ustrezen naslov.

3. Besedilo ima 7 odstavkov. Vsak odstavek bi lahko kratko obnovili. Navedene besedne zveze uredi po vrstnem redu, kot si odstavki sledijo v besedilu. Na črtico napiši ustrezno številko od 1 do 7.

- _____ Nastanek prvih kovancev
- _____ Uporaba zlata v Egiptu
- _____ Sodobna uporaba zlata
- _____ Nastanek zlata
- _____ Pobijanje staroselcev zaradi zlata
- _____ Zlata mrzlica v Ameriki
- _____ Sodobne najdbe zlata

4. Ali podatki ustrezajo vsebini besedila?

Zlato se je oblikovalo pred natanko milijonom let globoko v notranjosti Zemlje.

DA NE

V starem Egiptu so zlato izkopavali sužnji.

DA NE

Veliko rudnikov zlata se nahaja v Južni Ameriki.

DA NE

Za raziskave uporabljajo zlato tudi zdravniki.

DA NE

5. Poveži podatek o zlatu s stoletjem/leti tako, da na črto vpišeš ustrezno črko.

_____ Prve najdbe zlata	A 16. stoletje
_____ Najdbe Američanov	B 5000 let pr. n. št.
_____ Pripovedi o zlatem mestu	C 6. st. pr. n. št.
_____ Kovanje zlata	Č 19. stoletje

6. Odgovori na vprašanja.

a) Kaj je zlata žila? _____

b) Zakaj so v Egiptu rudarji med kopanjem ležali na trebuhu? _____

c) Zakaj danes ognjenika na indonezijskem otoku ni več? _____

7. Razloži naslednje besedne zveze.

Zlata mrzlica: _____

El Dorado: _____

Vizir: _____

Svilena cesta: _____

8. Glede na prebrano besedilo vstavi manjkajoče besede. Na posamezno črto vpiši samo **eno** besedo.

_____ so bili prvi znani vladarji, ki so imeli zlate kočije, krone, nakit. Zlato so izkopavali _____.

Že _____ kralj Krez je ugotovil, da je zlato idealen material za izdelavo _____ zaradi _____, _____, _____ in _____.

Zlato je danes _____. Za en prstan morajo izkopati _____. Zaradi izkopavanja zlata se na površju Zemlje vidijo _____.

9. Predstavljaš si, da živiš v času, ko je bilo zlato še vidno v razpokah med skalami. Kaj bi storil/a? Kako bi koristno uporabil/a svojo najdbo? Napiši smiselno pripoved.

Hvala za sodelovanje.